

Nr 131

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av punkterna 6 och 7 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); given Stockholms slott den 12 januari 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av punkterna 6 och 7 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås skattefrihet för familjebidrag, som utgår till värnpliktig i annan form än näringsbidrag, och för ersättningar till civilförsvarspiktig. Härjämte föreslås en teknisk omreglering av bestämmelserna om skattefrihet för vissa förmåner till den utomlands stationerade diplomatiska och konsulära personalen.

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av punkterna 6 och 7 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkterna 6 och 7 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Anvisningar

till 32 §.

6. Värnpliktig för egen del tillkommande naturaförmåner och det under fredstjänstgöring utgående penningbidraget samt premie till värnpliktig för genomgången fortsatt befälsutbildning eller för jämlikt 27 § 1 mom. C värnpliktslagen fullgjord repetitionsövning skola icke upptagas såsom skattepliktig intäkt. *Familjebidrag ävensom under fredstjänstgöring utgående flygtillägg och sjötjänstbidrag utgöra däremot skattepliktig intäkt. För tid då krigsavlöningsreglementet är tillämpligt skall för värnpliktig terminslön icke räknas till skattepliktig intäkt, dock att vid sjötjänstgöring eller tjänstgöring i sjöreserv skatteplikt föreligger för den del av terminslönen, som motsvarar sjötjänstbidrag, i den mån densamma överstiger terminslön för den värnpliktige enligt 6 § krigsavlöningsreglementet. Månadslön skall utgöra skattepliktig intäkt. Vad i detta stycke sägs skall gälla jämväl i fråga om annan personal vid krigsmakten, som avlönas enligt de för värnpliktiga gällande grunder.*

För annan — — — 6 § krigsavlöningsreglementet.

Den för — — — deras bestridande.

till 32 §.

6. Värnpliktig för egen del tillkommande naturaförmåner och det under fredstjänstgöring utgående penningbidraget samt premie till värnpliktig för genomgången fortsatt befälsutbildning eller för jämlikt 27 § 1 mom. C värnpliktslagen fullgjord repetitionsövning skola icke upptagas såsom skattepliktig intäkt. Under fredstjänstgöring utgående flygtillägg och sjötjänstbidrag utgöra däremot skattepliktig intäkt. För tid då krigsavlöningsreglementet är tillämpligt skall för värnpliktig terminslön icke räknas till skattepliktig intäkt, dock att vid sjötjänstgöring eller tjänstgöring i sjöreserv skatteplikt föreligger för den del av terminslönen, som motsvarar sjötjänstbidrag, i den mån densamma överstiger terminslön för den värnpliktige enligt 6 § krigsavlöningsreglementet. Månadslön skall utgöra skattepliktig intäkt.

För annan — — — 6 § krigsavlöningsreglementet.

Den för — — — deras bestridande.
Familjebidrag, vilket annorledes än

¹ Senaste lydelse av punkt 6 se 1949: 293 och av punkt 7 se 1946: 703.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

såsom näringsbidrag utgår till värnpliktig, räknas icke till skattepliktig intäkt. Näringsbidrag utgör däremot skattepliktig intäkt och hänföres till den förvärvskälla bidraget avser. Familjebidrag anses tillkomma den värnpliktige, även om bidraget utbetalas till annan person. Det förhållandet att bidraget använts för bestridande av en vid inkomsttaxeringen i och för sig avdragsgill utgift, t. ex. ränta eller periodiskt understöd, skall icke föranleda, att avdrag vägras för utgiften i fråga.

Vad ovan i första och fjärde styckena sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om annan personal vid krigsmakten, som avlönas enligt de för värnpliktiga gällande grunder, så ock i fråga om civilförsvarspliktig, som inkallats till tjänstgöring enligt 12 § civilförsvarslagen, och annan som avlönas enligt för civilförsvarspliktiga gällande grunder. Civilförsvarspenning likställes med penningbidrag.

7. Till ersättning — — — nya tjänstgöringsorten.

Detsamma gäller — — — tjänstemän anslaget.

Såsom med ortstillägg likställda förmåner för utom landet anställd diplomatisk eller konsulär personal anses fri bostad med uppvärmning och belysning, bidrag för resa till Sverige under semester, barnbidrag, utomeuropeiskt tillägg, chargé d'affaires-tillägg, bidrag för inköp av automobil, ersättning för hållande av automobil, förflyttningsbidrag och prisutjämningsstillägg.

7. Till ersättning — — — nya tjänstgöringsorten.

Detsamma gäller — — — tjänstemän anslaget.

Såsom med ortstillägg likställda förmåner för utom landet anställd diplomatisk eller konsulär personal anses fri bostad med uppvärmning och belysning, bostadskostnadsersättning, bidrag för resa till Sverige under semester, barnbidrag, utomeuropeiskt tillägg, chargé d'affaires-tillägg, bidrag för inköp av automobil, ersättning för hållande av automobil, förflyttningsbidrag och prisutjämningsstillägg.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1962 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1962 eller tidigare år, så ock eljest i fråga om annan ersättning till civilförsvarspliktig som utbetalas före den 1 januari 1963 än familjebidrag.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 ja-
nuari 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena och cheferna för försvars- och inrikesdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *skattefrihet för värnpliktiga familjebidrag, m. m.* och anför därvid följande.

De familjebidrag som utgår till familjeförsörjare under värnpliktstjänstgöring är skattepliktiga. Lämpligheten härav har satts i fråga av *1954 års värnpliktsavlöningsutredning*¹ i ett den 29 december 1960 framlagt betänkande med förslag rörande förmåner för värnpliktiga m. fl. under frivillig tjänstgöring, m. m. Utredningen föreslår i betänkandet att flertalet former av familjebidrag till värnpliktiga görs skattefria. Därjämte förordas bl. a. att även vissa arvoden, som utgår till krigsmakten tillhörig frivillig personal, skall vara skattefria.

Över betänkandet har, efter remiss, *yttranden* avgivits av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, statskontoret, kammarrätten, riksskattenämnden, riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Gotlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län, statens lönenämnd, lönebeskattningsutredningen, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Statstjänstemännens riksförbund, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, Högerns ungdomsförbund, Svenska landsbygdens ungdomsförbund, Centralförbundet för befälsutbildning, Riksförbundet Sveriges lottakårer, Överstyrelsen för svenska röda korset, Svenska blå stjärnan, Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund samt Värnpliktiga underofficerars riksförbund.

Jag anhåller att nu få anmäla detta ärende. Inledningsvis kommer jag

¹ T. f. expeditiionschefen G. Söderberg, ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare M. G. Gustafsson, byråchefen U. S. Rosenblad och talmannen i riksdagens första kammare G. V. Sundelin.

att lämna en kortfattad översikt över de olika formerna för familjebidrag till värnpliktiga och gällande beskattningsförhållanden.

Gällande rätt. Familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (ang. gällande lydelse se SFS 1960:152) reglerar rätten till familjebidrag för värnpliktig, som enligt värnpliktslagen inkallas till tjänstgöring, och för annan som avlönas enligt för värnpliktig gällande grunder. Enligt förordningen utgår i såväl fredstid som tid då krigsavlöningsreglementet är tillämpligt familjebidrag såsom familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag.

Familjebidragsförmånerna under krigstid befinner sig för närvarande under utredning.

I fråga om *familjepenning* gäller för närvarande följande. Högsta belopp för familjepenning utgör för hustru 7 kr. 20 öre, för barn under 16 år 2 kr. 90 öre och för familjemedlem över 16 år 4 kr. 30 öre, allt för dag räknat. Angivna belopp avser hustru, med vilken den värnpliktige sammanlever, och barn under 16 år, som står under hans vårdnad. Familjepenning utgår även eljest för hustru och barn samt för bl. a. föräldrar och frånskild hustru under förutsättning att den värnpliktige är underhållsskyldig gentemot vederbörande och före värnpliktens början i väsentlig mån bidrog till vederbörandes underhåll. Slutligen må nämnas att i vissa fall familjepenning utgår även för husföreståndarinna.

Bostadsbidraget bestämmes högst till belopp som motsvarar kostnaden för den bostad som den värnpliktige innehade på inryckningsdagen.

Familjepennings och bostadsbidrags belopp i det enskilda fallet fastställs i regel till skillnaden mellan å ena sidan de nyss angivna högsta beloppen och å andra sidan den värnpliktiges och hans familjs på visst sätt beräknade inkomster under tjänstgöringstiden. Denna beräkning sker enligt bestämmelser som meddelats i familjebidragskungörelsen den 29 mars 1946 (ang. gällande lydelse se SFS 1960:153). Enligt dessa regler skall exempelvis av hustruns inkomst av arbete hänsyn icke tagas till 300 kr. för månad av denna inkomst eller, om inkomsten överstiger 1 200 kr. för månad, till en fjärdedel av inkomsten; av överskjutande del av inkomsten beaktas blott hälften.

Värnpliktig, som driver näring eller rörelse, kan i stället för familjepenning och bostadsbidrag få *näringsbidrag* till bestridande av avlöningskostnader, vilka uppkommer till följd av att särskild arbetskraft måste anlitas för att under tjänstgöringstiden ersätta honom. Näringsbidrag utgår med högst 22 kr. 50 öre för dag. Näringsbidrag kan även i vissa fall utgå för återuppbyggande av näring eller rörelse med högst 225 kr. för månad.

Sjukbidrag utgår när i anledning av familjemedlems sjukdom behov föreligger av bidrag. Bidrag utgår med högst beloppet av kostnaderna för erforderlig vård och för transport till och från läkare eller vårdanstalt.

Begravningsbidrag utgår med högst 600 kr. för hustru och 300 kr. för barn.

Familjebidrag beviljas av familjebidragsnämnd och utbetalas i regel till den som den värnpliktige angivit som betalningsmottagare.

Bestämmelserna om beskattning av familjebidrag och andra värnpliktig tillkommande förmåner återfinnes i punkt 6 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen. Enligt dessa bestämmelser gäller i huvudsak följande. Värnpliktig för egen del tillkommande naturaförmåner liksom även penningbidraget under fredstjänstgöring är skattefria. Skattefrihet föreligger även för premie till värnpliktig för genomgången fortsatt befälsutbildning m. m. Familjebidrag utgör däremot skattepliktig intäkt. — Vad som i dessa hänseenden gäller för värnpliktig, avser också annan personal vid krigsmakten som avlönas enligt de för värnpliktiga gällande grunderna.

Även om familjebidrag sålunda i princip beskattas som löneinkomst skall enligt särskild undantagsbestämmelse i 10 § uppbördsförordningen avdrag för preliminär A-skatt icke ske för familjebidrag.

Det bör måhända understrykas, att den värnpliktige är skattskyldig för familjebidraget även i de fall bidraget utbetalas till annan person. Om bidraget t. ex. avser frånskild hustru och barn som vistas hos henne, torde bidraget regelmässigt utbetalas till den frånskilda hustrun. Den värnpliktige skall i detta fall ändå deklarerera hela bidraget som inkomst. Han får i stället avdrag såsom för periodiskt understöd för den del av bidraget som avser avdragsgillt underhåll. För hustrun uppkommer skattskyldighet för den del av bidraget som avser henne. Vad hon mottagit för barnens räkning blir skattefritt.

1954 års värnpliktsavlöningsutrednings förslag. Utredningen påpekar att bestämmelserna om beskattningen av familjebidrag tillkom efter beslut av 1940 års urtima riksdag och motiverades främst med följande tre skäl. För en familj av genomsnittlig storlek syntes familjebidraget jämte den värnpliktiges krigslön och värdet av hans naturaförmåner inte komma att avsevärt understiga de löner, som utgick enligt gällande kollektivavtal inom industrien. Vidare utgick viss del av familjebidraget utan behovsprövning. Slutligen skulle skattefrihet för familjebidrag medföra skattebortfall för kommunerna och tvinga dessa till betydande höjningar av kommunalskatten för de icke värnpliktiga.

Utredningen framhåller, att intet av dessa motiv för skatteplikten numera är bärande. Familjebidraget är nu behovsprövat och så beräknat, att det tillsammans med eventuellt bibehållen inkomst från annat håll täcker nödiga utgifter för försörjningen av familjemedlemmar, som är beroende av den värnpliktige. Vad sålunda kan tillkomma en värnpliktig med familj uppgår numera näppeligen till en industriarbetares genomsnittsinkomst och bör med hänsyn till sättet för förmånernas beräkning inte ge utrymme för någon beskattning. Vidare blir efter behovsprövningens införande skattebortfallet inte av samma storleksordning som tidigare.

Med beaktande av dessa omständigheter har utredningen kommit till den

uppfattningen, att familjebidragen bör göras skattefria. Utredningen erinrar om att bl. a. socialhjälp, allmänna barnbidrag och ersättningar, som utgår på grund av försäkring i allmän sjukkasse, är skattefria. Skatteplikt bör dock alltjämt råda för familjebidrag i form av näringsbidrag. Förslaget avser enligt utredningen främst familjebidrag, som utgår under tid, då särskilda för beredskap eller krig avsedda familjebidragsbestämmelser inte tillämpas. Utredningen ämnar att i ett följande betänkande avge förslag till föreskrifter rörande försörjningen av de värnpliktigas familjer under krig eller beredskap och kommer därvid att pröva även frågan om beskattningen av därvid utgående förmåner.

I anslutning till vad nu sagts berör utredningen frågan om beskattningen av dagarvoden till frivillig personal inom krigsmakten.

Riksskattenämnden har i skrivelse den 19 maj 1956 till försvarets civilförvaltning uttalat, att daglön, som enligt då gällande bestämmelser utbetalades till medlemmar av vissa frivilliga försvarsorganisationer, inte skulle anses jämlikt 32 § kommunalskattelagen undantagen från skatteplikt och inte heller av annan grund syntes kunna undantagas från skatteplikt. Detta uttalande torde, tillägger utredningen, gälla även enligt nuvarande bestämmelser utgående dagarvoden till krigsmakten tillhörig frivillig personal.

I skrivelse till utredningen den 19 januari 1960 har Riksförbundet Sveriges lottakärers överstyrelse uppgivit att beskattningen av dagarvodena ledde till rekryteringssvårigheter och andra olägenheter. I skrivelsen framhölls att, enär 70 å 80 procent av lottorna saknade förvärvsarbete, dagarvodena inte torde kunna medföra några skatteintäkter av betydelse. Däremot uppstod ett väsentligt merarbete för skattemyndigheterna och försvarets kassaavdelningar med bokföring och redovisning till vederbörande taxeringsmyndighet av dessa arvoden och på dem belöpande källskatt. Dessutom var det fråga om ytterst blygsamma belopp. Överstyrelsen hemställde i sin skrivelse bl. a. att bestämmelserna om ersättning vid viss frivillig tjänstgöring och utbildning utformades så att lottas dagarvode blev jämförbart med värnpliktigs penningbidrag i skattehänseende.

Frågan om krigsmaktens frivilliga personals avlöningsförhållanden har berörts av utredningen även i andra hänseenden. Utredningen har därvid föreslagit att denna personal i större utsträckning än för närvarande skall avlönas enligt de för värnpliktiga gällande grunderna. Vid ett genomförande av vad utredningen sålunda föreslagit torde ersättning för därav berörd frivilligt tjänstgörande vara skattefri i samma utsträckning som gäller för tvångsvis inkallade värnpliktiga. För vissa kortare tjänstgöringsperioder har utredningen dock inte föreslagit någon ändring i gällande bestämmelser om ersättning, som därvid kan utgå i form av dagarvode. Sådana arvoden är — framhåller utredningen — lägre än penningbidragen vid frivillig tjänstgöring. Med hänsyn härtill och till administrativa och andra olägenheter som är förknippade med en beskattning av arvodena, föreslår utredningen att också sådana arvoden göres skattefria.

Remissyttrandena. Utredningens förslag om skattefrihet för familjebidrag har i allmänhet godtagits av remissinstanserna. Förslaget har sålunda *tillstyrkts* eller lämnats utan erinran av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, riksskattenämnden, riksräkenskapsverket, överståthållarämbetet, de hörda länsstyrelserna, lönebeskattningsutredningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Statstjänstemännens riksförbund, Svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges förenade studentkårer, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund, Högers ungdomsförbund, Centralförbundet för befälsutbildning, Svenska blå stjärnan, Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund, Riksförbundet Sveriges lottakårer, Svenska röda korset och Värnpliktiga underofficerares riksförbund.

Avstyrkande yttranden har avgivits av statskontoret, kammarrätten, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund och Svenska landsbygdens ungdomsförbund.

Ur de *tillstyrkande* yttrandena må här återges följande.

Överbefälhavaren finner det angeläget, att reformen snarast genomföres. Skattefrihet för familjepening och bostadsbidrag bör enligt *överbefälhavaren* ses som en konsekvens av vad som redan gäller beträffande socialhjälp, allmänna barnbidrag samt ersättningar, som utgår på grund av försäkring i allmän sjukkassa eller jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring.

De motiv, som ursprungligen låg till grund för beskattningen av familjebidragen, äger enligt *försvarets civilförvaltnings* uppfattning inte längre samma tyngd som tidigare. *Försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd* anser, att familjebidraget i alla förekommande former logiskt sett bör vara skattefritt. Nämnden vill emellertid i sammanhanget uttala, att skattefriheten i fråga om familjebidraget inte rimligen bör hindra en uppräknig av familjepeningens maximibelopp till skäligare nivå än för närvarande.

Riksskattenämnden framhåller att, ur de synpunkter nämnden främst har att beakta, rent allmänt sådana åtgärder är att välkomna som innebär att man förenklar taxeringsarbetet på områden, där det fiskala intresset är ringa, och därigenom friställer arbetskraft som i stället kan användas för mera väsentliga uppgifter. Nämnden anför vidare följande.

Då den av de sakkunniga föreslagna skattefriheten för de olika bidragen kommer att medföra sådan förenkling samt då bidragen äro behovsprövade och till huvudsaklig del torde ligga inom ramen för de av centrala uppborðsnämnden fastställda normalbeloppen för existensminimum, har riksskattenämnden i princip intet att erinra emot att skattefrihet införes. Enligt vad riksskattenämnden under hand inhämtat, torde de årliga kostnaderna för familjebidrag uppgå till 30—35 milj. kronor, varav 70—75 % eller cirka 25 milj. kronor kunna beräknas belöpa på de till repetitionsövningar inkallade värnpliktiga. Då endast sistnämnda belopp enligt gällande system torde bli va föremål för effektiv beskattning, kan skatteborifallet för stat och kom-

mun, därest skattefrihet införes, beräknas till cirka 8 milj. kronor. Ett bortfallsbelopp av denna begränsade storlek torde icke böra utgöra hinder för reformens genomförande.

Riksskattenämnden understryker, att de av reformen föranledda författningsbestämmelserna bör utformas så, att skattefriheten inte gäller för annan än den värnpliktige själv. Om beloppet utbetalas till betalningsmottagare som skolat upptaga beloppet som skattepliktig inkomst i det fall att den värnpliktige själv betalat beloppet till vederbörande, t. ex. hyresvärd, långivare eller frånskild hustru, bör bidraget i skattehänseende icke behålla sin karaktär av familjebidrag. Den omständigheten att den värnpliktige med det skattefria bidraget bestrider för honom ur skattesynpunkt avdragsgilla omkostnader (underhållsbidrag till frånskild hustru, ränta el. dyl.) bör vidare inte betaga honom rätten till avdrag för kostnaden.

Lönebeskattningsutredningen anser att övervägande skäl talar för att familjepenning och bostadsbidrag undantages från beskattning samt anför bl. a. följande.

Om man betraktar familjepenning och bostadsbidrag som ersättning för ett inkomstbortfall, borde bidragen i princip utgöra skattepliktig intäkt. Dessa principiella invändningar bör å andra sidan icke tillmätas avgörande betydelse. Sålunda bör man komma ihåg, att den ovan hävdade grundsatsen om att ersättning för inkomstbortfall utgör skattepliktig inkomst redan i gällande lagstiftning undergått betydande modifikationer. Ett exempel härpå är den år 1959 stadgade skattebefrielsen för arbetslöshetsunderstöd.

Förevarande skatteproblem synes i icke ringa grad vara en fråga om bidragens storlek. I den mån bidraget avvägs för att täcka en familjs absolut nödiga levnadskostnader återstår tydligen inget utrymme för beskattning. Bostadsbidraget, som utgår med belopp motsvarande den faktiska bostadskostnaden, är uppenbarligen inte beräknat för att tåla beskattning. En beskattning av bostadsbidraget skulle i realiteten innebära att bostadskostnaden icke i sin helhet ersattes genom bidraget. En granskning av reglerna för familjepeningen visar att denna inte alls eller endast obetydligt skulle överstiga gällande normalbelopp för existensminimum. Det kan sålunda med fog påstås att familjebidragen i sig icke äger någon skattekraft och de kunna i detta hänseende jämföras med socialhjälp och arbetslöshetsunderstöd, vilka inte beskattas.

Även uppbördstekniska skäl talar för en skattebefrielse. Som i betänkandet framhållits, drages ingen källskatt på familjebidrag, vilket i de flesta fall medför att den inkallade ett eller ett par år efter utryckningen har att betala en av bidragen förorsakad kvarskatt.

Sveriges akademikers centralorganisation är av den principiella uppfattningen, att det ekonomiska skydd, som samhället lämnar till värnpliktiga under militärtjänstgöring, bör grundas på den s. k. inkomstbortfallsprincipen. Ett på denna princip grundat familjebidrag bör beskattas. Såsom familjebidragen nu är utformade, vill organisationen däremot instämna i utredningens förslag att dessa göres skattefria.

Riksförbundet Landsbygdens folk, som tillstyrkt förslaget, berör i sitt yttrande de skattetyngda kommunernas problem. Riksförbundet framhåller, att

dessa problem knappast torde lindras i väsentlig utsträckning genom att beskattningen av familjebidragen bibehålles. De torde kräva sin lösning i annat sammanhang.

De remissinstanser som avstyrker den föreslagna skattefriheten för familjebidrag framhåller följande.

Statskontoret anför, att familjebidragen torde ha avvägrats med beaktande av att de är beskattade. Med hänsyn till det nära samband som föreligger mellan avvägningen av familjebidragen och beskattningen av dessa, anser statskontoret att dessa frågor bör prövas i ett sammanhang. Då utredningen inte synes ha verkställt någon egentlig omprövning av de nuvarande bidragsbeloppen, anser sig statskontoret inte kunna tillstyrka förslaget.

Kammarrätten betonar, att ifrågakvarande spörsmål är av betydande principiell innebörd. De av utredningen anförda skälen är inte av sådan styrka, att de i och för sig motiverar ett avsteg från eljest gällande beskattningsprinciper. Familjebidragen är liksom tidigare avpassade att garantera försörjningen av den värnpliktiges närmaste anhöriga under inkallelsetiden och är i förening med de skattefria naturaförmåner och penningbidrag den värnpliktige åtnjuter för egen del avsedda att åtminstone delvis kompensera honom för inkomstbortfallet under militärtjänstgöringen. Liknande ersättningar såsom exempelvis ersättning för mistad arbetsförtjänst utgör skattepliktig intäkt. Vidare erinrar kammarrätten om, att ett betydande antal inkomsttagare beskattas för inkomster, som inte överstiger familjebidragens belopp. — Av bl. a. dessa skäl och då frågan om beskattningen av familjebidragen bör övervägas i samband med en allmän översyn av de sociala förmånernas skatterättsliga behandling anser sig kammarrätten inte kunna förorda utredningens förslag. Kammarrätten håller emellertid inte för osannolikt, att en omprövning av frågan om beskattningen av skattepliktiga sociala förmåner kan bli erforderlig i samband med allmänna skatteberedningens överväganden rörande den framtida utformningen av beskattningen.

Svenska stadsförbundet anser att de psykologiska olägenheterna av att familjebidragen enligt nuvarande skattebestämmelser kan föranleda betungande kvarskatt för vederbörande långt efter det familjebidragen uppburits inte utgör skäl för skattefrihet för familjebidragen utan snarare för införande av källskatteavdrag. Förbundet uttalar följande.

Utredningen har framhållit att dess nu framlagda förslag beträffande skattefrihet för familjebidrag endast gäller fredstid, och att den i ett senare betänkande ämnar framlägga förslag om hur beskattningsfrågan skall lösas under beredskaps- och krigsförhållanden. Enligt styrelsens uppfattning har emellertid utredningen med sitt nu framlagda förslag föregripit sitt ställningstagande i det avseendet, eftersom det inte synes praktiskt möjligt att skattebelägga familjebidragsförmåner som utgår under beredskaps- eller krigsförhållanden, om samma förmåner är skattefria i fredstid. Under beredskaps- eller krigsförhållanden, då en betydande del av en kommuns familjeförsörjare kan beräknas vara inkallade, skulle kommunens ekonomi utsättas för alltför starka påfrestningar om den — med ett på grund av förhållandena minskat skatteunderlag — skulle vidkännas såväl starkt ökade di-

rekta kostnader för familjebidragen som ett ytterligare betydande skattebortfall, orsakat av att familjebidragen gjorts skattefria. Också detta talar för ett bibehållande av skatteplikten.

Liknande synpunkter anföres av *Svenska landskommunernas förbund*.

Utredningens förslag, att dagarvoden till frivillig personal inom krigsmakten skall vara skattefria, har avstyrkts av statskontoret, kammarrätten, länsstyrelsen i Gotlands län, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund och Svenska landsbygdens ungdomsförbund. Övriga remissinstanser har, i den mån de särskilt uttalat sig i denna fråga, tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Överbefälhavaren framhåller, att utgående arvoden till medlemmar i frivilliga försvarsorganisationer av billighetsskäl bör betraktas såsom skattefria inkomst. Då det dessutom i allmänhet rör sig om blygsamma summor, vilkas redovisning är förenad med ett så väsentligt merarbete för såväl skattemyndigheterna som försvarets kassaavdelningar, att kostnaderna härför torde överstiga skatteintäkterna, tillstyrker överbefälhavaren utredningens förslag såsom väl motiverat även ur administrativ synpunkt.

Riksskattenämnden har med hänsyn till de ringa belopp, varom fråga är, och under beaktande av förenklingsintresset inte någon erinran mot förslaget.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anser det i sak visserligen inte riktigt att underlåta beskattning av daglön och dagarvode, som utan behovsprövning utgår till medlemmar av vissa försvarsorganisationer. De praktiska skälen talar likväl för att beskattning inte sker av sådana ersättningar. Möjligen bör dock övervägas, framhåller länsstyrelsen, huruvida inte andra ersättningsformer bör införas för sådana fall, då tjänstgöringen sträcker sig över en längre tidsperiod.

De principiella invändningar, som riktats mot förslaget om skattefrihet för familjebidrag, kan enligt *lönebeskattningsutredningen* även göras gällande mot en skattebefrielse för de dagarvoden som utgår till medlemmar i de frivilliga försvarsorganisationerna. Vid tjänstgöring på militärt förband synes dagarvodet närmast utgöra ersättning för under tjänstgöringen utförda prestationer. Den omständigheten att arvodet utgår även vid utbildning torde inte förändra dess karaktär av skattepliktig intäkt. — Emellertid synes de i betänkandet påtalade praktiska och psykologiska olägenheterna, som är förknippade med ett bibehållande av skatteplikten för ifrågasvarande dagarvoden, vara så betydande att lönebeskattningsutredningen inte velat motsätta sig, att den i betänkandet föreslagna skattefriheten genomföres.

Centralförbundet för befälsutbildning, som finner utredningens förslag välmotiverat, ifrågasätter om inte benämningen »dagarvode» borde utbytas mot »penningbidrag».

Länsstyrelsen i Gotlands län betonar, att försiktighet bör iakttagas vid undantag i visst fall från eljest gällande beskattningsregler och att en sådan åt-

gärd inte bör företas utan övertygande utredning bl. a. om dess nuvarande och framtida ekonomiska räckvidd. Möjligheten av krav från andra personalkategorier om skattefrihet för mindre arvoden får icke heller förbises. Länsstyrelsen, som inte har tillräckligt material för bedömning av den föreslagna skattefrihetens följder, anser sig icke kunna tillstyrka den ifrågasatta ändringen.

Statskontoret är inte berett att för närvarande biträda förslaget, då uppgifter beträffande arvodesbeloppens totala summa, genomsnittliga storlek per frivillig och år, fördelning på olika inkomsttagargrupper m. m. inte lämnats.

Kammarrätten ifrågasätter med hänsyn till de administrativa olägenheter, som är förenade med källskatteavdrag å dagarvoden, om preliminär skatt bör uttagas för sådana arvoden.

Det skäl som utredningen anfört för skattefriheten, nämligen att uppbördens av skatten medför ett betydande administrativt arbete, anser *Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund* visserligen vara värt beaktande. Inom den civila sektorn av samhället finns emellertid inte någon motsvarande skattefrihet för »småinkomster», även om det i och för sig skulle finnas lika starka eller ännu starkare skäl därtill. T. ex. de i förhållande till arbetsinsatsen oftast blygsamma arvoden, som i en del kommuner utgår till kommunala förtroendemän, är skattepliktiga. Arvoden till personer, som på sin fritid fullgör uppdrag som ungdomsledare, övervakare, etc. är inte heller skattefria. Det måste därför vara tveksamt, framhåller förbundet, om det ens från försvarets egen synpunkt, sett i större sammanhang, är till fördel om personer, som av ansvarskänsla och intresse åtar sig att göra frivilliga insatser, av samhället beviljas större förmåner än dem som gör motsvarande insatser inom andra grenar av samhällsverksamheten. Förbundet vill därför för närvarande inte tillstyrka förslaget.

Svenska landsbygdens ungdomsförbund anser att frågan om skattefrihet för de nu aktuella ersättningarna ej bör lösas isolerat utan behandlas i sammanhang med likartade frågor.

Departementschefen. Frågan om skatteplikt för sociala förmåner har inte blivit löst efter enhetliga principer. Många förmåner, som utgår efter behovsprövning, är dock skattefria. Bestämmelser om skattefrihet finns exempelvis beträffande socialhjälp, arbetslöshetsunderstöd, omskolningsbidrag till arbetslösa och familjebostadsbidrag. Å andra sidan är alla folkpensionsförmåner, även de inkomstprövade, skattepliktiga. Denna principiella skatteplikt för folkpensionsförmåner kompletteras dock av bestämmelser om att den vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgjorts av folkpension skall anses ha haft sådan nedsatt skatteförmåga som motiverar extra avdrag. Genom sådant avdrag torde i regel de inkomstprövade folkpensionsförmånerna undgå beskattning även i de fall folkpensionären har inkomst vid sidan av folkpensionen.

Såsom av den tidigare redogörelsen framgår beskattas familjebidrag till

värnpliktiga. När bestämmelserna härom tillkom år 1940 torde familjebidragen inte ha betraktats som en socialförmån utan mera som en del av de avlöningsförmåner som tillkom den värnpliktige. Familjebidrag utgick på den tiden i princip till alla värnpliktiga familjeförsörjare utan särskild behovsprövning, även om bidragets belopp utöver ett visst grundbelopp var beroende av den värnpliktiges inkomstförhållanden. Under beredskapstiden torde familjebidraget jämte den värnpliktiges krigslön och värdet av hans naturaförmåner genomsnittligt inte ha väsentligt understigit de löner som enligt kollektivavtal utgick inom industrien. En beskattning av familjebidragen såsom för arbetsinkomst tedde sig då naturlig.

Sedermåra har familjebidragen i viss mån ändrat karaktär. De utgår sålunda numera blott efter behovsprövning och synes därigenom mera vara att anse som ett av sociala skäl lämnat bidrag till familjens försörjning än som en löneförmån. Bidragen och den värnpliktiges övriga förmåner torde vidare numera ofta i högre grad avvika från de inkomster den värnpliktige åtnjuter vid civil anställning.

I detta sammanhang bör beaktas även en omständighet av mera uppborrdsteknisk art. Enligt en undantagsbestämmelse i uppborrdsförordningen skall de vid löneutbetalningar föreskrivna skatteavdragen inte verkställas i fråga om familjebidrag. Detta leder till att den på familjebidragen belöpande skatten inte tas ut preliminärt utan först såsom slutlig skatt. I flertalet fall torde skatten på familjebidragen föranleda kvarstående skatt, som den skattskyldige har att erlægga i efterhand, kanske mer än två år efter militärtjänstgöringen. Att en sådan ordning för skattens erläggande inte är tillfredsställande synes mig uppenbart.

Möjlighet torde inte föreligga att undgå sist angivna olägenheter genom att slopa undantagsbestämmelsen i uppborrdsförordningen. Familjebidragens belopp torde nämligen i regel understiga eller blott obetydligt överstiga det s. k. existensminimum som gäller i uppborrdshänseende och som den skattskyldige kan åberopa till stöd för ett särskilt beslut om att skatteavdrag skall underlåtas. Detta förhållande framgår av denna tablå, där skattemässigt existensminimum (exkl. bostadskostnad) jämföres med familjepennning utan samtidigt bostadsbidrag.

	Existensminimum för månad (exkl. bostad) enl. centra- la uppborrdsnämndens anvisningar för år 1962, kr.	Familjepennings högsta månadsbe- lopp, kr.
vuxen utan barn	255	216
» + 1 barn	310	303
» + 2 barn	365	390
» + 3 barn	420	477
» + 4 barn	475	564

De här angivna omständigheterna synes motivera en omprövning av skatteplikten för familjebidragen. Det av 1954 års värnpliktsavlöningsutredning framlagda förslaget härom har även i regel godtagits av remissinstanserna. De invändningar som framförts synes — inte minst i belysning av den jämförelse som nyss gjorts mellan familjepennningens maximibelopp och uppördsmissigt existensminimum — inte vara av sådan styrka, att de bör föranleda att utredningens förslag frångås. Jag vill därför förordna skattefrihet för familjebidragen och att därav föranledd ändring av punkten 6 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen vidtages. Lagändringen bör träda i kraft så snart som möjligt och även avse de bidrag som utgår innevarande år.

Familjebidrag utbetalas i vissa fall till person utanför den värnpliktiges hushåll, t. ex. till fränskild hustru såsom underhåll eller till hyresvärd såsom hyra. I dessa fall bör familjebidragen liksom hittills anses tillkomma den värnpliktige, ehuru de för hans räkning utbetalas till annan person. Mottagarens skattskyldighet blir att bedöma såsom om den värnpliktige själv överlämnat beloppet. På samma sätt bör den värnpliktiges rätt till avdrag för t. ex. underhållsbidrag till fränskild hustru bedömas oberoende av det förhållandet att underhållsskyldigheten fullgjorts med ett för den värnpliktige skattefritt bidrag.

Den föreslagna skattefriheten avser alla former av familjebidrag enligt familjebidragsförordningen den 29 mars 1946, nr 99, utom näringsbidrag. Undantaget är motiverat av att näringsbidraget i regel utgår såsom ersättning för avlöningskostnader, som är avdragsgilla vid taxeringen.

För närvarande gäller samma bestämmelser om familjebidrag i fredstid och under krigstid. Därest i framtiden särskilda föreskrifter skulle utfärdas om försörjningen av de värnpliktigas familjer under beredskaps- eller krigsförhållanden torde därmed förbundna skattefrågor samtidigt få prövas.

Genom chefen för inrikesdepartementet kommer inom kort förslag att framläggas om proposition angående nya grunder från och med nästa år för avlöning åt civilförsvarspiktiga. Detta förslag kommer att innebära att civilförsvarspiktiga, som inkallas till tjänstgöring enligt 12 § civilförsvarslagen, skall erhålla — förutom utbildningspremier — antingen penningbidrag, tjänstgöringspremier och familjebidrag motsvarande vad värnpliktiga erhåller eller också en särskild ersättning, benämnd civilförsvarspenning.

Penningbidragen, utbildningspremierna, tjänstgöringspremierna och familjebidragen avses utgå efter i princip samma regler som gäller för värnpliktiga. Civilförsvarspenningens belopp kommer däremot att föreslås bli anpassat till den civilförsvarspiktiges årsinkomst men avvägt under förutsättning att ersättningen blir skattefri.

Jag vill därför förordna, att gällande skattefrihet för värnpliktigs naturaförmåner och kontantlön utsträckes till att från och med nästa år omfatta även motsvarande ersättning till civilförsvarspiktig. Även den av mig nyss föreslagna skattefriheten för familjebidrag bör gälla i fråga om så-

dana bidrag till civilförsvarspliktig. I vissa undantagsfall kan civilförsvarspliktig enligt nu gällande bestämmelser få familjebidrag. Den nyss föreslagna skattefriheten för sådana bidrag bör givetvis tillämpas även beträffande civilförsvarspliktiga familjebidrag under år 1962.

Utredningen har även föreslagit skattefrihet för dagarvoden till krigsmakten tillhörig frivillig personal. Såsom grund för skattefriheten har angivits att arvoden är låga och att beskattningen medför olägenheter i uppförings-, deklarations- och taxeringshänseenden.

Jag är emellertid icke beredd att förorda att dessa arvoden får inta en undantagsställning i beskattningshänseende. Fråga är här om rent frivillig tjänstgöring mot ersättning. Att den skattemässiga redovisningen av låga arvoden medför vissa administrativa och andra olägenheter är enligt min mening ej heller tillräckligt skäl att göra dem generellt skattefria. I den mån ersättningar av detta slag är jämförbara med traktamenten, torde förslaget om skattefrihet för ersättningarna beröra ett område, som befinner sig under utredning hos lönebeskattningsutredningen.

I detta sammanhang vill jag även beröra en teknisk omreglering av gällande bestämmelser om skattefrihet för ortstillägg och därmed likställda förmåner för utom landet anställd diplomatisk eller konsulär personal. Denna omreglering föranleds av den i statsverkspropositionen innevarande år (bilaga 5: utrikesdepartementet, s. 9—27) närmare avhandlade frågan om utlandstjänstemännens bostadskostnader.

Enligt punkt 7 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen anges såsom skattefria, med ortstillägg likställda förmåner för utom landet anställd diplomatisk eller konsulär personal bl. a. fri bostad, utomeuropeiskt tillägg, chargé d'affairstillägg och prisutjämningsstillägg. Av vad som anförts i statsverkspropositionen framgår, att utlandstjänstemännen för närvarande antingen har fri bostad eller fått sina bostadskostnader beaktade vid avvägningen av de nyss nämnda lönetilläggen. Efter genomförandet av den i statsverkspropositionen föreslagna ordningen skulle dessa tjänstemän — i den mån de inte får bibehålla förmånen av fri bostad — direkt från vederbörande myndighet erhålla likvid för sina styrkta och såsom ersättningsgilla prövade bostadskostnader. Härav kommer att föranledas en nedjustering av vederbörandes prisutjämningsstillägg eller i vissa fall ortstillägg, utomeuropeiska tillägg eller chargé d'affairstillägg.

Fråga är alltså om en teknisk omläggning av avlöningsbestämmelserna. Det hänsynstagande till bostadskostnaderna som hittills skett inom ramen för vissa skattefria löneförmåner skall alltså i vissa fall utbytas mot en direkt ersättning för bostadskostnaderna. I andra fall ersättes en för närvarande skattefri förmån av fri bostad med bostadskostnadsersättningen. Av detta förhållande torde följa att bostadskostnadsersättningen bör vara skattefri. Härför erfordras dock förtydligande av berörda anvisningspunkt. Jag förordar sådan författningsändring.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till lag om ändrad lydelse av punkterna 6 och 7 av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370). Jag hemställer, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Smith